Ekstern skolevurdering – et verktøy for skoleutvikling

Rapport fra ekstern vurdering
på Skaun ungdomsskole i uke 3 /2025

«Det sitter i hvert fall i ryggmargen hos oss som personale at vi alltid tenker elevens beste, både faglig og sosialt»

I. Forord

Inkluderingsanalysen

Skaun ungdomsskole gjennomførte skoleåret 2023/2024 inkluderingsanalysen. Den er et tiltak for å reflektere over skolens praksis – og vil dermed gi et godt grunnlag for å identifisere styrker og svakheter i inkluderende praksiser i skolen. Inkluderingsanalysen bevisstgjør egen praksis og kan være grunnlag for videre utviklingsarbeid.

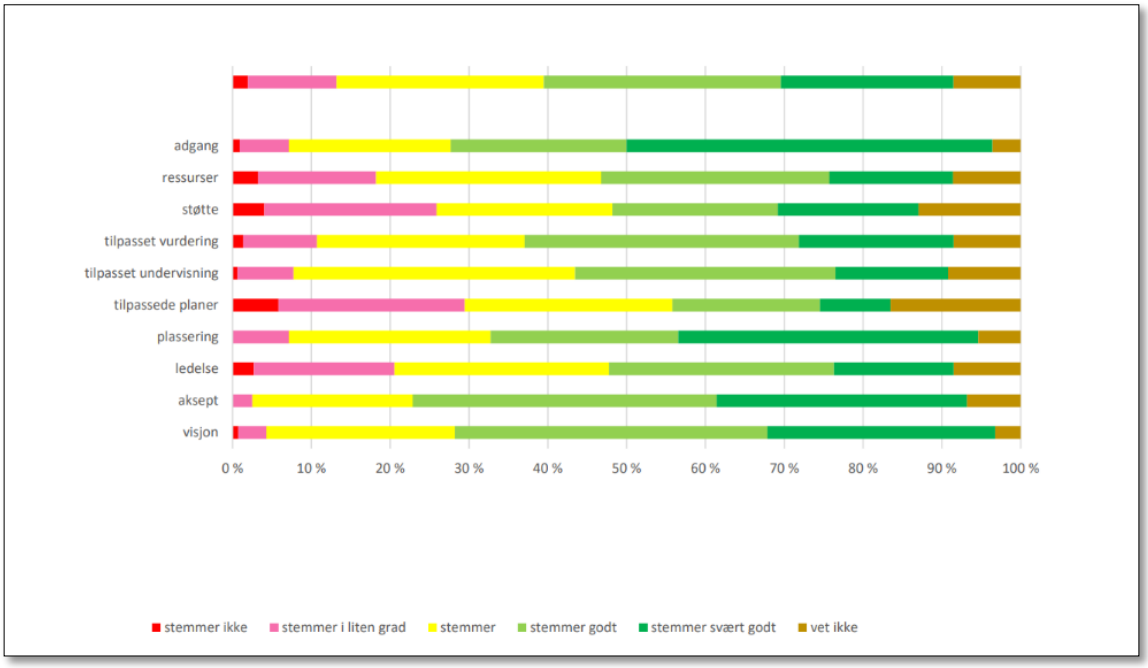

Oppsummering av inkluderingsanalysen SUS 2023/2024:

Ekstern skolevurdering

Fra 1. august 2024 er det ikke lenger et krav om at skoleeier må utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringa, men kommunestyret skal ha årlig informasjon. I Opplæringsloven § 17-12 *Skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling står det:*

Kommunen og fylkeskommunen skal arbeide for å halde ved lag og heve kvaliteten i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa. Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at skolane jamleg vurderer i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette med heimel i §§ 1-4 første og andre ledd og 1-5 andre og tredje ledd. Kommunestyret og fylkestinget skal minst éin gong i året få informasjon om læringsmiljøet, læringsresultata og gjennomføringa til elevane i opplæringa (Oppl § 17-12)

Ekstern vurdering er et verktøy for skoleutvikling.

Modellen består av fem trinn:

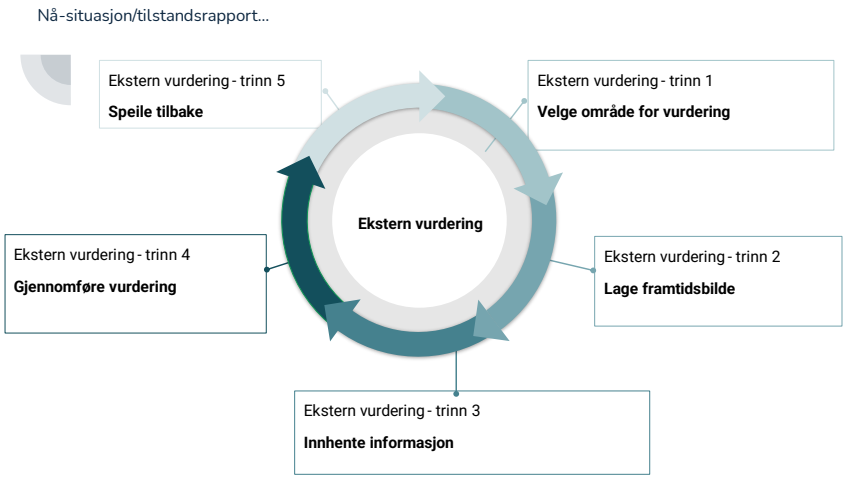

Rapportens tittel gjenspeiler det valgte temaet. I tillegg til målformuleringer, settes det opp konkrete tegn på hva som kjennetegner god praksis. Disse tegnene er selve kjernen i vurderingsprosessen og viser idealbildet for skolens ønskede praksis innenfor vurderingstemaet. Dette settes inn i et skjema som kalles «Framtidsbilde.»

Et bredt spekter av interessenter vil få uttale seg om skolens nåværende praksis i forhold til tegnene på god praksis. Det vil bli foretatt observasjoner i klassene og i skolemiljøet, og vurdererparet vil få tilgang til dokumenter som kan være av betydning for den vurderinga som skal gjennomføres.

Selve vurderingsuka varer i tre til fire dager, og siste dag av vurderinga legges funnene fram i en rapport for skolen. I denne rapporten vil vurderere trekke fram tegn på god praksis og tegn på praksis som kan bli bedre for skolen. Konklusjonene i rapporten skal være til hjelp i det videre arbeidet med det valgte temaet. Utviklingsveileder i regionen vil bistå skoleledelsen i det videre utviklingsarbeidet.

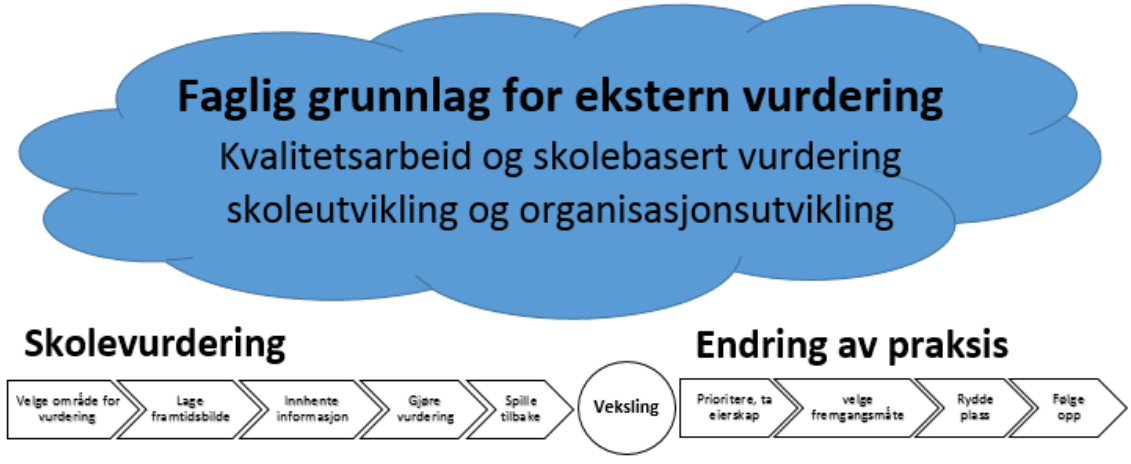

II. Fakta om skolen

Skaun ungdomsskole ligger i kommunesenteret Børsa i Skaun kommune. Ungdomsskolen er felles for alle elevene i kommunen. Det går om lag 400 elever på skolen, fordelt på fem eller seks parallelle klasser på hvert trinn. Skolen har organisert seg med en egen klasse på 10.trinn, klasse 10C, der det går elever som hadde behov for stor tilpasning av skolehverdagen. De har sin helt egen plan, og jobber blant annet med et båtprosjekt i samarbeid med museet Kystens arv, og andre mindre byggeprosjekt.

Skolen har i overkant av 65 ansatte, deriblant 45 lærere og 15 fagarbeidere. For skoleåret 2024/25 har skolen 54 elever med vedtak om individuell tilrettelagt opplæring (ITO) eller personlig assistanse (PA).

Skolen sin visjon er: **"Alle skal føle at de duger"**

III. Valg av hovedutfordring

Ut fra resultat av blant annet inkluderingsanalysen og andre identifiserte utviklingsområder, kommer skole, skoleeier og veiledere frem til skolens hovedutfordring og vurderingstema. Dette formuleres og blir utgangspunkt for den eksterne vurderingen.

Som følge av resultatene fra identifiserte utviklingsområder, inkluderingsanalysen og elevundersøkelsen har skolen valgt hovedtema: **inkludering.**

Mål: **«Den individuelt tilpassede opplæringa og bruken av personlig assistanse skal oppleves inkluderende for elevene på Skaun ungdomsskole»**

IV. Framtidsbilde

Å vurdere vil her si å måle en nå-situasjon opp mot en idealtilstand. Her blir en slik idealtilstand kalt et «framtidsbilde.» Et framtidsbilde belyser temaet fra ulike sider og er knyttet til praksis. Framtidsbildet gjøres konkret ved å dele det inn i kvalitetsmål med tegn på god praksis. Skolens nåværende praksis blir vurdert opp mote dette bildet.

Kvalitetsmål og tegn på god praksis i framtidsbildet, skal henge nøye sammen med påstandene i inkluderingsanalysen og elevundersøkelsen. Framtidsbildet er utformet av vurdererne, og skolen er involvert i arbeidet med å forankre det i personalet i forkant av vurderingsprosessen.

Framtidsbilde - ekstern skolevurdering ved Skaun ungdomsskole
Vurderingstema: inkludering

Mål: «Den individuelt tilpassede opplæringa og bruken av personlig assistanse skal oppleves inkluderende for elevene på Skaun ungdomsskole»	
Kvalitetsmål	**Tegn på god praksis**
Elevperspektivet: Alle elevene ved SUS er inkludert i læringsfelleskapet	• Elevene er engasjert og delaktig i egen læring • Elevene trives på skolen og opplever seg inkludert • Elevene opplever mestring og får oppgaver tilpasset sitt nivå • Elevene inkluderer hverandre
Ansatteperspektivet: De voksne møter alle elever med medmenneskelighet, positive forventninger, respekt og utfordringer som fremmer dannelse og lærelyst	• Ansatte arbeider med å ha gode relasjoner til alle elevene • Ansatte arbeider systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø • Klassenes planer gir rom for tilpasning for alle elevene • Ansatte samarbeider om å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev
Foresatteperspektivet: Foresatte er involvert i arbeidet med et inkluderende læringsmiljø.	• Foreldre er involvert i eget barns læring og sosiale utvikling • Foreldre erfarer at skolen legger til rette for at alle elevene opplever inkludering og mestring • Inkludering og inkluderende læringsmiljø er tema på utviklingssamtaler og møter med foresatte • Foreldre er med på å skape et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring
Organisasjonsperspektivet: Skolen arbeider systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø.	• Skolen har en felles forståelse av et inkluderende læringsmiljø • Skolen har et system for å sikre et trygt og inkluderende arbeidsmiljø for ansatte og læringsmiljø for elevene • Ledelsen legger jevnlig til rette for refleksjon, erfaringsdeling og kompetanseutvikling • Beslutninger som tas blir lojalt fulgt opp av alle ansatte

V. Sammenstille og se mønster

Når alle data er samlet inn ved hjelp av ulike metoder, sammenstilles disse dataene. Vurdererne analyserer og vurderer informasjonen ved å speile den mot tegnene på god praksis i framtidsbildet.

Ut fra denne vurderingen, trekkes konklusjoner. En finner frem til skolens sterke sider innen skolens valgte område, og til sider som bør utvikles for å bli bedre. Dette kommer frem i «tegn på god praksis» og i «praksis som kan bli bedre» i vurderingsrapporten.

Vanligvis er det slik at ikke alle tegnene på god praksis vil bli kommentert i rapporten. Det betyr at her har ikke vurdererne gjort spesielle funn som må kommenteres.

Vurdererne gjør et dypdykk i organisasjonen og involverer de fleste i skolehverdagen. Dette kan føre til en bevegelse som må tas videre av ledelse og personale. Vurdererne er ikke forskere, men kvalifiserte vurderere med god kunnskap om skole.

Ann Oline Vuttudal er rektor ved Gjølme skole i Orkland kommune, og Siv Tove Sødal er rådgiver oppvekst i Heim kommune. Begge har lang fartstid i skoleverket, og har arbeidet i flere skoleslag.

På Skaun ungdomsskole har vurdererne hatt intervju/samtaler med grupper med elever fra både 8.trinn, 9.trinn og 10.trinn. Elevgruppene har bestått av både elever med ordinær opplæring og elever med ITO/PA, gruppene var på 7-10 elever fra hvert trinn. Vi har også hatt strukturerte samtaler med 5 lærere, 5 ungdomsveiledere og med 4 fra ledelsen. På mandag kveld møtte 9 foreldre/ foresatte fra FAU. Vi har også hatt intervju/samtaler med PPT og hjelpetjenesten i Skaun kommune. Vi har gjort observasjoner på alle trinnene på skolen. Det er sendt ut et Formsskjema med spørsmål til ansatte som ikke var med på intervju, der fikk vi 24 svar. Det ble også sendt ut et Formsskjema til foreldre med elever med ITO/PA, der fikk vi 11 svar. Ut over dette har vi hatt uformelle samtaler med både ansatte og elever på skolen.

V. Tegn på god praksis

Kvalitetsmål: Alle elevene ved Skaun ungdomsskole er inkludert i læringsfelleskapet

Tegn på god praksis:

- Elevene er engasjert og delaktig i egen læring
- Elevene trives på skolen og opplever seg inkludert
- Elevene opplever mestring og får oppgaver tilpasset sitt nivå
- Elevene inkluderer hverandre

Vi fant:

Elevene opplever selv at det varierer hvor engasjert og delaktige de selv og medelever er i egen læring. Inntrykket deres er at de fleste prøver å få med seg litt og lære litt. De sier lærerne jobber for å få oss engasjert. De ser også at lærerne tilrettelegger, men trekker fram at kanskje skulle flere ha hatt tilrettelegging, gjerne de som ikke roper så høyt.

Den dominerende oppfatninga blant elevene er at de fleste elevene trives på skolen og føler seg inkludert, det er på en måte «standarden» på Skaun ungdomsskole. De opererer ofte i vennegjenger. Disse gjengene kan være med fra barneskole av, og utvides med flere når de kommer på ungdomsskolen. Gjengene fra 8.trinn varer ofte ut 10.trinn. Gjengene er gjerne basert på interesser eller fritidsaktiviteter som f.eks fotball. Elevene opplever at det geografiske spiller mindre rolle i 10.kl enn da de begynte i 8.kl, elevene har blandet seg mer etter hvert. Størrelsen på gjengene varierer, fra kanskje bare fire stykker til store gjenger. De forteller de ofte bare snakker med hverandre, noen kan spille sjakk eller kort i smågrupper.

Når det gjelder mestring og tilpassede oppgaver ser elevene at det fungerer for mesteparten av elevene, men ikke for alle. De opplever at lærerne har planlagt tilpasninger på forhånd, og de tror at noe info har blitt overført fra barneskolen til ungdomsskolen. Forskjellige tilrettelegginger kunne være skrivehjelp på prøve og «*tilpassa i matte*». De opplever at ukeplanen er ganske lik for elevene, men så kan det være noen som har noen justeringer. De opplever at tilpasninger går mest på de som ikke får til så mye, mens at «*ikke alle får tilpasset oppover*»

Skolen har gode erfaringer med organiseringa av klasse 10C. Elevene i denne gruppen sier selv at de opplever seg inkludert. Noen av disse elevene er på tur tilbake til ordinær klasse i noen timer og fag, etter eget ønske. De har blitt trygge på seg selv gjennom å få oppleve mestring og tillit i sine prosjekt. Ingen andre elever nevner 10C. Foreldre som kjenner til dette er utelukkende positive, og i FAU falt kommentaren om at «*10C kompenserer for utenforskapet*».

Lærerne deler elevenes oppfatning om at det varierer hvor engasjert og delaktig elevene er i egen læring, men de ser mer engasjement og delaktighet dess eldre elevene blir. Lærerne trekker fram 10C som et godt grep for meningsfull skolehverdag som elevene engasjerer seg i. I det store og hele mener lærerne at elevene trives og opplever seg inkludert, samtidig forteller de om enkeltsaker det jobbes kontinuerlig med. Det varierer også hvor mye elevene inkluderer hverandre, lærere trekker også fram klikker mellom elevene. De tenker også at det er en samfunnsendring i retning av mindre inkludering og det å sette fellesskapet over seg selv. Samtidig trekkes det fram at mange elever responderer på lærers oppfordring om å «ta med» den og den eleven i fellesskapet. Både foreldre, lærere og ledere trekker fram skolens visjon om at alle skal føle at de duger.
Ledelsens oppfatning er at det store flertallet av elever har det bra på skolen, og så er det selvfølgelig tøft for de som ikke har det bra og dem jobbes det for. Men hovedbudskapet er at «stemninga er god».

Foreldres synspunkt er at det oppleves som at Skaun ungdomsskole har et inkluderende miljø for de aller fleste. De refererer til at ansatte har positiv og tydelig kommunikasjon rundt faglige og sosiale forventninger, og forteller at skolen følger MOT-programmet.
De aller fleste foreldre til elever med ITO/PA mener at elevene får oppgaver tilpasset sitt nivå og opplever mestring.

Nedenfor vises resultatet av den nasjonale Elevundersøkelsen som ble gjennomført høsten -24, hentet fra Elevundersøkelsen – resultater | udir.no Når det er * istedenfor tall, så betyr det at tallet er unntatt offentligheten fordi det er så lavt at det utfordrer personvernreglene for de som har svart på spørsmålet. Til sammenligning så er landsgjennomsnittet for mobbing på 10,6%.

Indikator - Spørsmål	Andel mobbet
− Mobbing på skolen	6,5
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?	*
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	*
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	*

Indikator - Spørsmål	Snitt
+ Trivsel	4,1
+ Støtte fra lærer	4,1
+ Støtte hjemmefra	3,9
+ Vurdering for læring	3,2
+ Læringskultur	4,0
+ Mestring	3,7
+ Motivasjon	3,2
+ Elevdemokrati og medvirkning	3,3
+ Felles regler	4,1
+ Utdanning og yrkesveiledning (ungdomsskolen)	3,9
+ Faglig utfordring	4,4

Våre observasjoner ble for generelle til å si noe konkret om hvorvidt man lykkes med inkludering, til det har vi for lite kunnskap om forhold i den enkelte klasse og vi mangler relasjoner til elevene. Men vi har gjort oss noen betraktninger allikevel. Vi observerer generelt god stemning rundt omkring. Vi tenker at god klasseledelse spiller en avgjørende

rolle for at elevene føler trygghet i klasserommet og i gruppa si, og det så vi mange gode eksempler på i vår vandring rundt på bygget. Vi observerer veldig lite hærverk og skriblerier. Da vi spurte renholderne om det, kunne de bekrefte at det var veldig rolig på den fronten akkurat nå.

Kort oppsummert ser vi mange tegn på at elevene føler seg inkludert i læringsfellesskapet. Alle respondentgruppene bekrefter at dette gjelder for det store flertallet. Nasjonale undersøkelser bekrefter det samme, med høy trivsel og lave mobbetall.
Vi tenker at skolen kan bruke disse sterke sidene til å få bedret situasjonen til det lille mindretallet som ikke har det bra. Som en av elevene sa: «*at vi har det bra, betyr ikke at vi ikke kan bli bedre*».

Kvalitetsmål: De voksne møter alle elever med medmenneskelighet, positive forventninger, respekt og utfordringer som fremmer dannelse og lærelyst

Tegn på god praksis:

- Ansatte arbeider med å ha gode relasjoner til alle elevene
- Ansatte arbeider systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø
- Klassenes planer gir rom for tilpasning for alle elevene
- Ansatte samarbeider om å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev

Vi fant:

Generelt kan vi si at både ungdomsveilederne, lærerne og ledelsen gir inntrykk av at det jobbes godt med relasjoner til alle elevene. Det jobbes med å skape gode relasjoner med elevene både i det daglige, men også mer systematisk, strukturert og langsiktig

Ungdomsveilederne kom med utsagnet «*Det er SUS sin styrke, er vi ikke ganske god på dette, da?*» Lærerne sier at de er veldig bevisst på betydningen av å bygge relasjoner. De uttrykker at gode relasjoner til elevene, og mellom elevene, gir fundamentet for læring. I fellestid jobbes det jevnlig med blant annet relasjonskartlegging av elevene og voksenrollen.

Ledelsen på skolen peker på at de legger timeplanen slik at de fleste lærerne har både teoretiske og praktiske fag. Lærerne får se andre sider av elevene sine. Elever som strever i teoretiske fag, kan mestre godt i de mer praktiske fagene. På den måten får lærerne mulighet til å bli kjent med elevene sine på flere måter, og kan bygge relasjoner til elevene på et bredere grunnlag.

Når vi spør elevene om ansatte arbeider med å ha gode relasjoner til alle elvene, svarer de jevnt over positivt. Et utsagn fra elevene var at «i starten *av ungdomsskolen brukte vi mye tid i fagene på å bli kjent med hverandre og lærerne, det virker som om de prøver å ha en relasjon til hver elev*». Også foreldrene uttrykker stort sett at de opplever at det jobbes godt med relasjoner til alle elevene på skolen.

Lærerne peker på at det jobbes godt med å skape inkluderende læringsmiljø på teamene. Det legges ned mye arbeid ved oppstart av hvert skoleår, med blant annet gjennomføring

av Spekterundersøkelse. Hvert år har skolen en livsmestringsuke (uke 47). Klassene bruker et system med læringspartnere, der det rulleres mellom elevene hvem som skal være læringspartnere. En klasse bruker leik/ aktivitet som oppstart hver mandag. Dette gir rom for deltagelse for alle, også elever med store utfordringer. Lærerne mener at dette har hatt stor inkluderende effekt på klassen.

Lærerne sier at de har blitt mer bevisste på at klassens planer skal gi rom for tilpasning for alle elevene. Med ny opplæringslov og overgang til ITO har teamene brukt mer tid på individuelt tilpassede oppgaver. Noen lærere sier at de blir mer opptatt av å gi «rike» og åpne oppgaver, som gir rom for at alle kan være med ut fra sitt nivå. Noen lærere sier at det er vanskelig å få til helt i praksis. Det avhenger både av lærerressurs, at fag på et team er lagt parallelt og behovene til den enkelte elev. Lærerne er flinke til å samarbeide på team, spesielt gjelder dette når de lager periodeplaner.

Ungdomsveilederne sier at de delvis er sammen med lærerne på teamtid. Deres erfaring er at lærerne «*stoler 100% på oss ungdomsveilederne*», som ofte kan få jobben med å tilrettelegge for elevene. Ungdomsveilederne kjenner IOP-ene godt og har ofte vært med på å utarbeide dem.

Ledelsen/rektor ved skolen har hatt en prat med alle elever som har ITO på 8.trinn om hvordan de vil at undervisningen skal tilrettelegges og hva de har behov for. Elevene får være med på å medvirke til egen læring. Ledelsen peker videre på at det ikke nødvendigvis er så fornuftig at elever med ITO har en helt egen ukeplan. Det viktigste er at den enkelte får god tilrettelegging ut fra egne behov.

PPT sier at deres erfaringer er delte. De mener at de fleste lærerne jobber godt med å lage gode individuelle opplæringsplaner, men at elever med ITO ofte jobber med andre oppgaver enn de andre elevene, eller blir tatt med ut på gruppe. PPT sier videre at mange lærere klarer å legge til rette for tilpasninger ut fra tanken om åpne oppgaver. Det vil si at oppgavene er laget slik at alle kan delta/ arbeide ut fra sitt ståsted.

Fra foreldrene fikk vi litt delte svar på dette spørsmålet. En forelder svarte «*Føler at ansatte ved skolen gjør en meget god tilrettelegging for mitt barn! Keep up the good work*». Andre foreldre var litt mer usikker på hvordan det blir tilrettelagt i planene.

Oppsummert kan vi si at vi ser mange tegn på god praksis. Skolen gjør mye godt arbeid med å tilrettelegge for elevene, og de har en god praksis med å reflektere rundt arbeidet som blir gjort. På den måten har man et godt utgangspunkt for å arbeide videre med tilrettelegging og inkludering. Udir sier mye om dette, se Tilrettelegging for barn og elever med behov for ekstra støtte | udir.no

Kvalitetsmål: Foresatte er involvert i arbeidet med et inkluderende læringsmiljø.

Tegn på god praksis:

- Foreldre er involvert i eget barns læring og sosiale utvikling
- Foreldre erfarer at skolen legger til rette for at alle elevene opplever inkludering og mestring
- Inkludering og inkluderende læringsmiljø er tema på utviklingssamtaler og møter med foresatte
- Foreldre er med på å skape et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring

Vi fant:

Foreldre føler seg jevnt over involvert, og flesteparten vet hvordan de skal støtte sitt barn. De forteller om tydelighet fra ledelsen når det gjelder mangfold og fellesskap, og de ser av sammensettinga av elevgruppene at det er tatt hensyn. Foreldre opplever å få god informasjon fra skolen ved skolestart i 8.klasse. Foreldre tenker at ungdomsskoleelever kan ha litt ansvar for egen læring, og greie seg litt på egen hånd. En forelder sa at «*godt strukturert allmennopplæring i klasserommet gjør det greiere når det gjelder tilrettelegging*».

Når det gjelder tilrettelegging for sitt barns inkludering og mestring, opplever foreldre at lærerne er gode på å komme med positive tilbakemeldinger som bygger elevene opp, og de synes kontaktlærerne er kjempeflinke. Skolen får skryt for å være opptatt av inkludering og være tydelige på regler, og å ha fokus på mestring. De har også fokus på forskjellige læringsmetoder, og gir eleven hjelp til å se at de takler mye. Foreldre trekker også fram gode overgangsrutiner med bl.a felles leirskole for 6.klassingene, besøksdag, annet overgangsarbeid i kommunen. Foreldre er godt fornøyde med overgangsarbeidet.

Alle foreldre forteller at inkludering og inkluderende læringsmiljø er tema på utviklingssamtaler og møter med foresatte.

Foreldre tenker selv at de kan bidra med å være nysgjerrige, spørre, hvem er de med og hvem er de ikke med, finne på noe sosialt utenom skoletid og generelt være engasjert som foreldre. De trakk fram deltakelse på skoleball som et eksempel på et stort foreldreengasjement, der de hadde fokus på at det skulle være gratis for elevene (mye lokal sponsing).

Elevene opplever at foreldre er involvert i eget barns læring og sosiale utvikling. De spør ofte om skolehverdagen, og noen maser, spesielt før prøver. Når det gjelder foreldrebidrag til skolemiljø, så varierer det mye. Noen bidrar med mange ting, i andre klasser har det ikke skjedd noe. Men alle elevene setter pris på det som foreldre har arrangert, som f.eks lunsj, julefrokost, overnattingstur, sosiale treff på skolen på kveldstid, spillkveld, kveldsmat + volleyball, egen jentekveld med taco hos lærer, hyttetur, verksted og andre lignende aktiviteter.

Hjelpeteam ser det varierer med foreldres involvering i eget barns læring og sosiale utvikling, men tror vi har mer å gå på. SLT opplever at «*når vi bruker storstemmen*», så lytter foreldre.

Oppsummert kan vi si at de fleste foreldre føler de er involvert og vet hvordan de kan bidra. De føler seg mest involvert i starten av ungdomsskoletida, og så dabber det litt av etter hvert. Elevene setter pris på alt foreldrene arrangerer. Foreldre sier de ønsker å bidra.
Vi oppfordrer skolen til å reflektere over hvordan handlingsrommet med foreldre som ressurs kan benyttes mer, i arbeidet med å lage et enda mer inkluderende læringsmiljø på Skaun ungdomsskole.

Kvalitetsmål: Skolen arbeider systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø.

Tegn på god praksis:

- Skolen har en felles forståelse av et inkluderende læringsmiljø
- Skolen har et system for å sikre et trygt og inkluderende arbeidsmiljø for ansatte og læringsmiljø for elevene
- Ledelsen legger jevnlig til rette for refleksjon, erfaringsdeling og kompetanse-utvikling
- Beslutninger som tas blir lojalt fulgt opp av alle ansatte

Vi fant:
Gjennom intervju og spørsmål som er stilt til ansatte, får vi en opplevelse av at alle har et klart forhold til begrepet inkludering. Lærerne som har svart i Forms gir gode refleksjoner rundt hva de legger i begrepet inkludering. Alle peker ikke på det samme, men trekker inn ulike perspektiver ved begrepet. En av lærerne poengterer at det er viktig at diskusjonen rundt begrepet «*lever litt*». Det er tydelig at det har vært jobbet med temaet blant alle ansatte. Dette underbygges av ledelsen som sier at de ikke har «*sannheter*», de ønsker refleksjoner, prøving og feiling og nye utprøvinger.

Både ledelsen og ansatte trekker fram at det er godt arbeidsmiljø på skolen. «*Når de ansatte trives sammen, vil det smitte over på elevene*». Vi opplevde gjennom vurderingsuka en skoleledelse som absolutt var opptatt av at alle på skolen skal ha det bra, både elever og ansatte. Ungdomsveilederne sier blant annet at skolen har en ledelse som har inkludering «*langt framme i pannebrasken*».

Lærerne forteller om at de har hatt mange gruppediskusjoner, refleksjoner, erfaringsdelinger og kompetanseheving med tema inkludering. Både ledelsen og ansatte trekker fram at relasjonsarbeid henger nøye sammen med å skape inkluderende læringsmiljø. Vi fikk høre om eksempler på systemarbeid der ansatte har jobbet med relasjonssirkeler, trafikklysmodell og radarhjul.

Ledelsen sier at de setter sammen lærerteam på en slik måte at alle elever skal ha voksne rundt seg, som de får gode relasjoner til. På team er det bra at voksne er litt forskjellig, gjerne ønskes det både mannlig og kvinnelige lærere på et kontaktlærerteam.

Gjennom vurderingsuka ble vi ofte minnet på visjonen til skolen: **"Alle skal føle at de duger".** Vi opplevde at både foreldre, ungdomsveiledere, lærere og ledelse refererte til visjonen.

Eksempel på systematisk arbeid med inkluderende skolemiljø ved SUS

VI. Praksis som kan bli bedre

Kvalitetsmål: Alle elevene ved Skaun ungdomsskole er inkludert i læringsfelleskapet
Tegn på god praksis:

- Elevene er engasjert og delaktig i egen læring
- Elevene inkluderer hverandre

Vi fant:

Alle tre elevgruppene, lærerne og ledelsen forteller at det varierer hvor engasjert og delaktige i egen læring elevene er. Noen spør om det kan hjelpe med mer tilrettelegging, uten å være bombastisk på at det er det som mangler. Andre, både elever og lærere trekker fram at det kan skorte på tilrettelegging for elever med stort læringspotensial. Noen elever snakker om at alle har lik ukeplan. Vi vurdererne ser at slik er det ikke, men kan det ligge et handlingsrom i f.eks utforming av ukeplaner og mer åpne/rike oppgaver? Kan medvirkning være et virkemiddel for å høyne engasjement og delaktighet i egen læring?

Elevene oppfatter kulturen på skolen slik at de aller, aller fleste er inkludert. Når det er sagt, er de ganske reflektert rundt det å oppdage hvem som ikke er inkludert. Er man inkludert fordi om man står sammen med en gjeng, og alle prater kanskje ikke like mye? Så handler det også om personen er åpen, sosial og inkluderende selv. De har noen refleksjoner rundt at noen av elevene kanskje ikke trives, men at det kan være vanskelig å både se dem det gjelder og det kan være vanskelig å bare «*gå bort til noen å begynne og snakke».*
Elevene forteller at lærerne oppfordrer dem litt til å inkludere alle, og at lærerne er ganske flinke til å følge opp, men at de kunne gjort det enda mer.

PPT og hjelpeteam ser at elever får mye oppmuntring og støtte fra venner, og gjør seg noen tanker rundt de som ikke har så mange venner. Noen kan også «dra ut» elever fra klassefellesskapet. De tenker det er i jentemiljøer det er mest utfordring med tanke på inkludering, det handler mye om «du sa…» og «hun gjorde…..». De kunne tenkte seg mer diskusjon rundt inkludering og tilrettelegging i den vanlige skolehverdagen med klassen som utgangspunkt, og se på «*når får vi det til*?».

Det kan se ut som om det er en del å gå på når det gjelder hvordan elever inkluderer hverandre. Elevene refererer til vennegjenger, og lærere til klikker, begge peker på at det er et utbredt fenomen på skolen. Noen elever forteller at det har betydning hvilken geografisk del av kommunen man kommer fra, for hvilken gjeng man havner i når man begynner på ungdomsskolen. Elevene forteller at det er en utbredt friminuttsaktivitet det «å snakke» med hverandre. Foreldresvarene spriker veldig på punktet om elevene er flinke til å inkludere hverandre, alt fra ja til variabelt, litt begge deler, i liten grad, nei, vet ikke.

Vi anbefaler en gjennomgang av situasjonen og refleksjon i hele personalet på om man vurderer dette som ei utfordring, og eventuelt hvordan den kan løses på en måte som passer for Skaun ungdomsskole.

Kvalitetsmål: De voksne møter alle elever med medmenneskelighet, positive forventninger, respekt og utfordringer som fremmer dannelse og lærelyst
Tegn på god praksis:

- Klassenes planer gir rom for tilpasning for alle elevene
- Ansatte samarbeider om å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev

Vi fant:

Selv om skolen jobber systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø, sier flere lærere at dette kan være vanskelig. Både tid og ressurser blir brukt som argument. Ungdomsveilederne opplever at de blir verdsatt i kollegiet, men at de noen ganger blir satt til å oversette klassens planer til den enkelte eleven. De kan få jobben med å tilpasse og velge bort fra ukeplanene.

Skaun ungdomsskole har en praksis med å gi elever med ITO støtte i enetimer eller i gruppe. For noen elever kan dette oppleves som godt og trygt. For andre elever vil det å bli tatt ut på gruppe kunne være stigmatiserende og lite inkluderende. Lærerne sier at de med små ITO-vedtak ofte blir inkludert i klasserommet, mens de med store vedtak blir tatt ut.

PPT stiller spørsmål om elever som er mye ute av klasserommet får problemer med å komme inn igjen.

Vi har gjennom vurderingsuka hørt mye om klasse 10C. Vi ser den gruppen består av bare gutter. Hva tenker skolen om jenter som også har store behov for tilpasninger og inkludering?

Kvalitetsmål: Foresatte er involvert i arbeidet med et inkluderende læringsmiljø.
Tegn på god praksis:

- Foreldre er involvert i eget barns læring og sosiale utvikling
- Foreldre er med på å skape et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring
- Foreldre erfarer at skolen legger til rette for at alle elevene opplever inkludering og mestring

Vi fant:

Foreldreinvolveringa har sunket fra 8. til 10., foreldre føler seg mer distansert nå i 10. Noen foreldre forteller at de ikke føler de henger godt nok med i elevens digitale skolehverdag når de ikke får logget på der, unntatt gjennom elevens bruker. Noen foreldre får ikke gitt så god støtte som de ønsker til eleven sin, når de oppfatter seg digitalt «parkert».

Når det gjelder tilrettelegging for sitt barns inkludering og mestring, savner flere foreldre mulighet for å hjelpe eleven. De synes det er problematisk at eleven ikke har lærebøker, for «*det digitale er helt håpløst, vi må logge inn hit og dit*». Og når det gis muntlig tilbakemelding til eleven på skolen (i motsetning til skriftlig som foreldre får tilgang på) nå før jul, så mangler de mulighet for å følge opp dette i heimen.

Hjelpeteam tenker at skolen/systemet må være enda mer proaktive for å få fram foreldres involvering, spesielt de minoritetsspråklige foreldrene. Og alle foreldre må få vite hva de kan bidra med, og komme tidlig inn i saker som handler om deres elev.

Det råder en del frustrasjon i foreldregruppa rundt både mangel på lærebøker i fag og bruken av digitale ressurser med pålogging for elevene.
Det kan virke som om foreldregruppa kan bidra med mer enn det som gjøres pr nå.
Vi oppfordrer til kommunikasjon og dialog mellom skole og heimene, og kanskje en forventningsavklaring på dette området.

Kvalitetsmål: Skolen arbeider systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø.
Tegn på god praksis:

- Beslutninger som tas blir lojalt fulgt opp av alle ansatte

Vi fant: De aller fleste ansatte ved Skaun ungdomsskole mener at beslutninger følges lojalt opp. Det er likevel slik at både elever og ansatte kommenterer at regler og rutiner blir fulgt opp på litt ulik måte. En av lærerne beskriver det slik: «*Noen er mer forsiktig og spak når man f.eks skal følge opp innesko eller snøballkasting».* Lærerne opplever at elevene kan utnytte situasjonen når det ikke følges opp likt. Noen av lærerne sier at «*vi er ikke alltid samkjørte, vi burde snakket mer med hverandre*».

Elevene på 8.trinn sier: «*Vi opplever at noen er strengere på ting enn andre*». Elevene på 10.trinn sier «*Noen er veldig streng på småting og så er det noen som ikke bryr seg i hele tatt (eks ikke låne blyanter fra andre). Blir mest merknader på dem som er strengest og mindre på de som er litt "heldigere" med læreren sin. Så det blir litt sånn -åh, vi må ha den læreren (neg.tonefall), mens –yes, vi skal ha den læreren».*

Det vil alltid være vanskelig å håndtere regler og prosedyrer på helt lik måte. Det er heller ikke sikkert at det skal være et absolutt mål. Vi oppfordrer likevel til å gjøre gode refleksjoner rundt de viktigste reglene. Mest mulig lik håndtering av regler vil kunne gi forutsigbarhet og trygghet for elevene.

VII. Spørsmål til refleksjon og ettertanke

Dette er spørsmål som skolen kan bruke i sitt etterarbeid etter skolevurderingen. Spørsmålene er ikke ment som konklusjoner, men de skal være åpne og formulert ut fra en samlet vurdering av tegnene på god praksis og på praksis som kan bli bedre på skolen.

- Hvordan skal Skaun ungdomsskole sikre at det gode inkluderingsarbeidet fortsetter?
- Hvordan kan skolen arbeide mer med å oppheve klikkdannelser på skolen?
- Har skolen mulighet til å jobbe mer med inkludering før elevene starter på Skaun ungdomsskole?
- Hvordan kan skolen jobbe med å håndtere regler og rutiner på mest mulig lik måte?
- Hvordan jobbe med "universelt utformet opplæring" i fag?
- Hvordan videreutvikle dialogen og samarbeidet med foreldre, som en viktig ressurs i arbeidet med inkludering?

VIII. Etterord

Forskning om ekstern skolevurdering konkluderer med at en slik vurdering kan ha stor betydning for utvikling av skolen. Det avhenger imidlertid av hva skolen gjør med sin nye kunnskap etter vurderingsuka.

Videre arbeid etter ekstern skolevurdering
Etter at vurderingen er over og rapporten er ferdig, starter skolens videre utviklingsarbeid. Prosessen styres av skoleledelsen og følges opp av skoleeier.

Eksempel på hvordan en slik prosess kan gjennomføres:

- Innen to uker etter vurderingen: skoleledelsen (ev sammen med personalet og utviklingsveileder) lager en milepælsplan for etterarbeidet
- Milepælsplanen bør ha mål og ansvarsfordeling
- Personalet blir involvert i det videre arbeidet med tiltakene i milepælsplanen
- Etter cirka et halvt år: Skoleeier har møte med skoleledelsen for å følge opp prosessen
- Etter cirka ett år: Skolen og skoleeier har nytt møte for å se hva som har skjedd av endringer

Vedlegg A. Deltakere i ekstern vurdering

Det er viktig at de skolene som mottar veiledning, forankrer prosessen hos elevene, foresatte, alle skolens medarbeidere og andre samarbeidsparter som er viktige for skolen. Ekstern vurdering sikrer at de ulike stemmene blir hørt.

Interne: Elever, lærere, lærerassistenter, foreldre, PPT, ledelsen ved skolen
Eksterne: Ann Oline Vuttudal, rektor ved Gjølme skole i Orkland kommune og Siv Tove Sødal rådgiver oppvekst i Heim kommune.

Vedlegg B. Tidsplan og aktiviteter

Forut for vurderingsuka på skolen, har det vært kontakt mellom vurderere og skole, og data er innhentet. Det er utarbeidet en tidsplan for prosessen. Framtidsbildet er utarbeidet og diskutert og forandret i samspill med skolens personale. Personalet har gjennomført en ståstedsanalyse som veilederne har vært med på å oppsummere. Samtaleguider er utarbeidet og foreldremøte med foresatte planlagt.

Det er avsatt tre til fire dager til selve vurderingen. Dette innebærer i hovedsak en startdag der vurderere og hele personalet møtes for første gang. Informasjonsinnhentingen foregår ved at det gjennomføres samtaler, møter, observasjoner mm. Alle data sammenstilles, og vurdererne leter etter mønster i materiale og speiler det mot framtidsbildet. Rapporten skrives og legges frem for personalet og andre den siste dagen av vurderingen.

Å gjennomføre en kvalitetsvurdering på tre dager er knapp tid, og det innebærer at det valgte temaet må være avgrenset.

Tidsplan

Uke	Tiltak	Ansvar
48	Møte mellom skoleledelsen og vurderere • Avklaring og spissing av vurderingsområdet/tema • Praktiske forhold, internett, rom • Fakta om skolen • Intervjuobjekt (velg elever som kan snakke for seg) • Hvordan forberede voksne og elever • Rektors presentasjon med informasjon til skolen	Alle involverte
48	Skolen får tilsendt tidsplan over forarbeid	Vurderere
	Vurderere får tilsendt følgende dokumenter • Inkluderingsanalysen • SWOT • Fakta om skolen	Rektor
48	Vurderere og skolen lager og sender skolen et utkast til framtidsbilde.	Vurderere
	• Skolens personale drøfter framtidsbildet og kommer med eventuelle forslag til endringer og tillegg • Framtidsbildet kan sendes frem og tilbake mellom skole og vurderere • Framtidsbildet godkjennes av skole og vurderere	Skolen og vurderere
49	Vurderere sender til skolen • Mal for foreldreinnkalling/infobrev • Vurderere sender samtaleguidene til skolen	Vurderere
	• Rektor sender ut innkalling til foreldremøte. • Vurdererne sender forslag til timeplan over vurderingsuka til skolen.	Rektor Vurderere

50, 2024	• Skolen setter opp intervjugrupper • Skolen setter opp tidspunkt for intervjuene og informerer aktuelle informanter og vurdererne • Samtaleguider deles ut til alle som skal intervjues. • Foresatte (FAU) får samtaleguidene av skolen • Skolen informerer ansatte om at vurdererne	Rektor, skolen
Uke 3, 2025	Vurderingsuka • Fremlegging av rapport, torsdag 16. januar • Skolen har ansvar for å invitere de som skal inviteres: ○ Alle ansatte ○ Fau-representanter ○ Elevrådsrepresentanter ○ Politikere ○ Representanter fra skoleeier ○ Andre som skolen mener er aktuelle (presse etc)	Alle

Plan for vurderingsuka

Dag	Tidspunkt	Aktivitet
Mandag 13.01		
	08:00 – 08:15	Møte personalet, presentere dere
	09: 00 - 09:20	Besøk hos 8EF, Kunst og håndverk
	09:20-09:45	Besøk hos Arbeidslivsfag 9.trinn
	10:00 -11:00	Samtale med elever fra åttende trinn
	11:35 - 12:15	Samtale med elever fra niende trinn
	12:20 – 13:10	Samtale med ungdomsveiledere
	13:10 -13:50	Besøk hos 9def
	14.15 -15.30	Samtale med lærere
	18:00 -19:30	Samtale med FAU
Tirsdag 14.01		
	08:45 – 09.45	Besøk hos Valgfag kantine
	10:00 -11.00	Samtale med elever fra tiende trinn
	11:30 – 12:00	Samtale hjelpeteam
	12:00-12:30	Samtale PPT
	12:45- 14:15	Besøk hos klasse 8b Knut/ 10a1 Bodil / 8a Nora / 8c Johan Henrik/ 10b2
	14:30-15:30	Samtale med ledelsen
Onsdag 15.01		
	08:00-	Skrivedag for vurdererne
	08:45-09:15	Besøk hos 10C (Roy)
	13:00-14:00	Delta i plangruppemøte
Torsdag 16.01		
	08:00-13:00	Ferdigstille rapport og PP
	13:00-13:30	Framlegg av rapport for Ledelsen
	14:00- 15:30	Framlegg av rapport i plenum

Vedlegg C. Metode

Dokumentanalyse
I tillegg til inkluderingsanalysen har vurderne fått tilsendt flere relevante dokumenter som elevundersøkelsen, skolebrosjyren for 2024/ 25, manual for god undervisning på Skaun ungdomsskole, ny på SUS, relasjonskompetanse, forventninger for skoleåret 2024/ 25 m.m

Vedlegg D. Samtaleguider

For å fange lik tematikk, har vurderne i forkant utarbeidet ulike samtaleguider til hjelp for samtaler med henholdsvis elevgrupper, foreldre og ulike grupper medarbeidere på skolen. Spørsmålene i disse samtaleguidene er alle knyttet til framtidsbildets formulerte tegn på god praksis.

Samtaleguide for elevene:

Opplever dere at alle elevene er engasjert og delaktig i egen læring?
Mener dere at alle elevene trives på skolen og opplever seg inkludert? På hvilken måte?
Er det slik at elevene opplever mestring og får oppgaver tilpasset sitt nivå?
Opplever dere at elevene ved SUS inkluderer hverandre?
Opplever dere at ansatte arbeider med å ha gode relasjoner til alle elevene?
Gir klassenes planer gir rom for tilpasning for alle elevene?
Opplever dere at foreldre er involvert i eget barns læring og sosiale utvikling?
Er foreldre med på å skape et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring?
Opplever dere regler og beslutninger blir fulgt opp på samme måte av alle ansatte?

Samtaleguide for ansatte (miljøarbeidere, lærere, skolens ledelse og PPT)

Opplever dere at elevene er engasjert og delaktig i egen læring?
Vil dere si at elevene trives på skolen og opplever seg inkludert?
Er det slik at elevene opplever mestring og får oppgaver tilpasset sitt nivå?
Mener dere at elevene inkluderer hverandre på SUS?
På hvilken måte jobber ansatte med å ha gode relasjoner til alle elevene?
Vil dere si at ansatte arbeider systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø, og på hvilken måte?
Gir klassenes planer rom for tilpasning for alle elevene? Eksempler?
På hvilken måte samarbeider ansatte om å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev?
Opplever dere at foreldre er involvert i eget barns læring og sosiale utvikling?
Er inkludering og inkluderende læringsmiljø er tema på utviklingssamtaler og møter med foresatte?
Hvordan opplever dere at foreldre er med på å skape et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring?
Har skolen har en felles forståelse av et inkluderende læringsmiljø?
Har skolen et system for å sikre et trygt og inkluderende arbeidsmiljø for ansatte og læringsmiljø for elevene?
Vil dere si at ledelsen legger jevnlig til rette for refleksjon, erfaringsdeling og kompetanseutvikling?
Bli beslutninger som tas lojalt fulgt opp av alle ansatte?

Samtaleguide for foreldre/ foresatte

Hvilket inntrykk har dere av at elevene trives på skolen og opplever seg inkludert?
Vil dere si at ansatte arbeider systematisk med å utvikle et inkluderende læringsmiljø, og på hvilken måte?
Gir klassenes planer rom for tilpasning for din elev /alle elevene?
Hvilke tegn ser dere på at ansatte samarbeider om å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev?
Vet foresatte hvordan de kan støtte elevene i arbeidet med et inkluderende læringsmiljø?
Hvordan er det lagt til rette for at din elev opplever inkludering og mestring? Alle elever?
Er inkludering og inkluderende læringsmiljø er tema på utviklingssamtaler og møter med foresatte?
Hvordan er du med på å skape et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring
Hva har skolen (og hvem?) formidlet om sin forståelse av et inkluderende læringsmiljø?
Hvilket system har du inntrykk av at skolen har for å systematisk utvikle et inkluderende læringsmiljø.